

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№8

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 627 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-avgustda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Smart-logistika texnologiyalarini joriy etish orqali oziq-ovqat mahsulotlarini yetkazib berish tizimini optimallashtirish (Toshkent viloyati misolida).....	14
Mavlanov Sobirjon Pardabayevich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruvning xalqaro tamoyillari asosida boshqaruv sifatini oshirish	20
Sattarov Umirzoq	
Современные банковские продукты	24
Хужамуратов Аббос Мардонович	
Amerika qo'shma shtatlarining ijtimoiy himoya tizimi.....	29
Abdullayeva Sayyora Aleksandrovna	
Совершенствование рынка услуг высшего образования как фактор повышения занятости населения в условиях цифровой экономики.....	33
Ибрагимов Тимур Ибодуллаевич, Асланова Дилбар Хасановна	
Iqtisodiy fanlarni o'qitishda interaktiv metodlarning qo'llanilishi va ularning samaradorligi.....	39
Kabulov Baxram Kuzibaevich	
Korxonalarda raqobat razvedkasi tizimlarini rivojlantirishda innovatsion raqamli texnologiyalarining o'rni.....	45
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
O'zbekiston banklarida sun'iy intellekt foydalanish samaradorligini oshirish.....	51
Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	
Agrar korxonalar xo'jalik faoliyatida risklarni boshqarish bo'yicha samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilishning metodologik asoslari.....	59
Baymirzaev Dilmurod Nematovich	
Основные направления инвестиционной политики Узбекистана в соответствии со стратегией-2030	66
Исомов Б. С.	
Tashish va saqlash xizmatlarini ko'rsatuvchi korxonalarda raqamli texnologiyalardan foydalanish holati.....	70
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Ijtimoiy infratuzilmani modernizatsiya qilishda DXSHning o'rni: madaniyat va sport sohasida imkoniyatlar	78
Baykalonov Jalil G'aybulloyevich	
Анализ состояния и перспективы развития активного и спортивного туризма в Узбекистане.....	93
Бойко Фарида Чингисовна, Ивонина Наталья Викторовна	
Переоценка и фальсификация стоимости имущества: международные практики, риски и пути решения.....	99
Мансурова Сайёра Бахтияровна	
Hudud sanoati tarkibiy o'zgarishlarini prognozlash usuli.....	106
Djumayev Farrux Toshmuratovich	
Углеродный след и декарбонизация промышленности Узбекистана: роль возобновляемой энергетики и международный опыт	111
Авезова Нилуфар Раббанакуюловна, Ощепкова Эльвира Ахтемовна, С.М. Махмудов, А.А. Холиков, Авезова Нилуфар Раббанакуюловна	
The process of developing startups based on management principles	119
Ilxamov Azizbek Yodgor o'g'li	
The impact of economic policy on non-performing loans: the case of Uzbekistan.....	126
Jalalov Mashkhurbek Gaybullo ugli	
Основные направления инвестиционной политики Узбекистана в соответствии со стратегией-2030	134
Исомов Б. С.	

Ko'p kvartirali uylarni boshqaruv organlari tomonidan aholiga sifatli xizmat ko'rsatishni qo'llab quvvatlashni takomillashtirish	138
Umarov Begzodbek Jaloldinovich	
O'zbekistonda iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishning institutsional asoslari.....	143
Fayzullayev Jonibek Negmatullayevich	
Davlat - xususiy sheriklik loyihalarining samaradorligini oshirish.....	150
Tursunov Imomnazar Egamberdiyevich, Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
O'zbekiston sug'urta bozorida hayot sug'urtasi xizmatlarining rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari.....	155
Bazarov Zakir Xonqulovich	
Tijorat banklari likvidligini tartibga solish yo'llari.....	160
Tursunpo'latov Sohbnazar Kasimjon o'g'li, Nomozova Mohinur Maxmud qizi	
Atrof-muhit ifloslanishini kamaytirishda yashil moliya vositalarining roli: xalqaro tajriba va O'zbekiston imkoniyatlari	163
Yuldasheva Madina Tohir Qizi	
Geofazoviy ma'lumotlar asosida hududlarning farovonlik darajasini aniqlash	173
Toymasov Zufarjon Zokir o'g'li	
Методы и критерии оценки эффективности конкурентоспособности предприятия	179
Кучаров Абдор Сабижанович, Бобожонов Азиз Бабаханович, Алижанова Камила Тохир кизи	
Korxonalarda innovatsion jarayonlarni boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish.....	187
Narbeyeve Dilnoza Darvishaliyevna	
Development of entrepreneurship in Uzbekistan: management strategies in the context of economic reforms	192
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
Aloqa korxonalari xizmat faoliyatida diversifikatsiya qilishning ilmiy baholash usullari va ulardan foydalanish.....	197
Tursunova Mastura Taxirovna	
Developing effective marketing strategies for tourism development in Uzbekistan	204
Fayzullayev Nodirbek Baxtiyor o'g'li	
Yakka tartibdagi tadbirkorlarni soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari.....	208
Yuldashev Yashnarjon Xolmirzayevich	
Yoshlar sanoat va tadbirkorlik zonalarida investitsiya loyihalarini bank kreditlari orqali moliyalashtirish.....	212
Jamalova Dilnoza Egamberdiyevna	
Цифровизации системы стратегического управления предприятий нефтегазовой отрасли Республики Узбекистан.....	217
Азимов Кабул	
Индекс устойчивости региона против бедности (poverty resilience index – pri): на примере бухарской области Республики Узбекистан (2024)	223
Мухамедова Мадинабону Мехридиновна	
Экономические аспекты внедрения цифровых технологий в полиграфии.....	230
Юсупхужаева Шахноза Музаффар кизи	
Mintaqalararo iqtisodiy hamkorlikni shakllantirish va barqaror rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	233
Sattorov R. A.	
Web3'da real vaqt ma'lumot sinxronizatsiyasi — tarmoqdagi kechikishlar va ularni kamaytirish texnologiyalari.....	240
Raimov Ulugbek Yorqinbek o'g'li	
Tijorat banklarining likvidligini tartibga solish amaliyotining dolzarb masalalari	246
Sayfutdinov Bobur Nodirovich	
Tijorat banklarining investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	255
Yuldoshev Otabek Jovli o'g'li	

Tijorat banklarining investitsion faolligini oshirish yo'llari.....	261
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
Innovatsion yondashuvlar orqali davlat xaridlarida iqtisodiy samaradorlikni oshirish	266
Kurbonbekov Sardorbek Ravshanovich	
Hududlarda barqaror rivojlanish nazariyalarining sanoat korxonalari faoliyatiga ta'siri	270
Sadriddinov Baxtiyor Shamsiddin o'g'li	
Turizm platformalarining raqobatbardoshligini oshirishda zamonaviy kontent va raqamli marketing strategiyalarining integratsiyalashgan yondashuvi.....	277
Dadamirzayev Sarvarbek Ulug'bek o'g'li	
Bank xizmatlarida innovatsion texnologiyalarni kengaytirish yo'nalishlari.....	283
Almosova Shohista Jobirovna	
Модели организации казначейства в ведущих стран мира.....	288
Сагдиев Равшан Сайфуллаевич	
Paxta-to'qimachilik klasterlari faoliyatini nazariy jihatlar va rivojlantirish yo'llari.....	302
B.Sh.Shadmanov	
Qurilish sanoatini rivojlantirishda tabiiy resurslardan kompleks foydalanishning ahamiyati.....	307
Yuldasheva Mexrunisa Kasimjan qizi	
Yangi O'zbekistonning "Yashil" iqtisodiyoti: qiyosiy tahlilning asosiy tendentsiyalari	313
Ro'ziyeva Dilfuza Toshmurovna	
Oliy ta'limda raqamli texnologiyalarning muammolari va uni bartaraf etish yo'nalishlari.....	318
Abduraxmanova Malika Abdujaparovna	
Namangan viloyatining Farg'ona vodiysi qo'shni hududlari bilan iqtisodiy hamkorligining hozirgi holati va rivojlantiruvchi omillari	323
Sattarov R.A.	
Desentralizatsiyalangan ma'lumot almashish protokollari: IPFS, Filecoin va Arweave tahlili	328
Raimov Ulugbek Yorqinbek o'g'li	
Transport xizmatlari ko'rsatish biznes-jarayonlarini raqamli transformasiya talablari asosida takomillashtirish.....	333
Komilov Asror Akmalovich	
Empowering the Future: Assessing the Role of Automation, Internet of Things (IoT), and Demand Management in Enhancing Energy Efficiency of Smart Grids.....	338
Khakimjanova Surayyo Khabibullayevna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanish tajribalari (xalqaro va mahalliy misollar)	345
Madaminov Shoxruxbek Ma'rufjon o'g'li	
Zamonaviy sharoitlarda uy-joy fondini boshqarishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish	352
Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Karimova Aziza A'zamiddin qizi	
Mijozlar tajribasini yaxshilashda raqamli integratsiya strategiyalari: "O'zbektelekom" AK tajribasi.....	358
Islamov Javlon Rasulovich	
Tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish mexanizmlari.....	361
Rustamov Sunnatillo Rustamovich	
Yashil iqtisodiyot barqaror rivojlanish omili sifatida: Yevropa tajribasi.....	368
Turobjanov Murodjon Maxammadjanovich	
Ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikka erishishda kichik biznes va mahalla hamkorligi modellarini takomillashtirish	373
Murotov Nodir Xujamqulovich	
Xalqaro moliya institutlarining O'zbekiston bank sektori va iqtisodiyotiga ta'siri: YETTB faoliyati misolida tahlil.....	378
Alimov Azizbek Alievich	
Bankrotlik xavfini tahlil qilish modellari.....	386
Nasiriddinov Bahouddin Nuriddinovich	

Xizmat ko'rsatish korxonalarida sifat va samaradorlikni oshirishni takomillashtirish yo'llari.....	393
Burxonova Nargiza Mirshohid qizi	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash jarayonida bank tizimi islohotlari va ularni boshqarish strategiyalari.....	400
Hamroyev Xurshid Jalilovich	
“Temir yo'l transportida MHXSni joriy etishning ahamiyati va milliy standartlar bilan taqqoslama tahlili”	405
Babaxalov Norbo'ta Eshnazarovich	
Banking and financial services in the process of economic development digitalization and its advantages and security of the process	409
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, Baxanurov Oqil Odil og'li	
Kichik biznesda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi asosiy muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	416
Abduvosit Omonboyev	
“Futurologiya va mintaqaviy iqtisodiy transformatsiya: Markaziy Osiyoda O'zbekistonning strategik senariylari”	421
Siddiqov Abdusalom Abdumalikovich	
Kichik biznes subyektlarini bank kreditlari orqali qo'llab-quvvatlashning rivojlangan xorijiy davlatlar tajribalari.....	425
Irgasheva Nigora Akbarovna	
Туристская мобильность стран персидского залива как устойчивый и перспективный источник въездного туризма в Узбекистан	434
Додиев Феруз, Голышева Елена Вячеславовна	
Turistik erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini amalga oshirish: Imkoniyatlar, muammolar va istiqbollar	443
Xoliqov Dostonbek Rustam o'g'li	
Oliy ta'limda davlat-xususiy sheriklik: moliyalashtirish modelini modernizatsiya qilish yo'nalishlari.....	449
Bozorov Alisher O'zimurotovich	
Xalqaro raqamli intergatsiya, raqamlashtirish sharoitida tijorat banklari faoliyati tahlili	455
Turapov Bahromjon Alisher o'g'li	
To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar – iqtisodiyot taraqqiyotining muhim omili.....	461
Mamatkulova Nodira Maxkamovna	
Davlat xaridlari ishtirokchilarining elektron-skoring tizimi.....	465
Mamasoliyev Abrorbek Abdug'ani o'g'li	
Qishloq xo'jalik korxonalarida melioratsiya xarajatlari xisobining muammolari va yechimlari.....	469
Baxriev Muxiddin Sheralievich	
O'zbek banklarining xarajatlar samaradorligini stoxastik chegara modelida baholash	481
Xannayev Sherzod	
Практические подходы к выявлению и оценке налоговых рисков на основе сегментации деятельности налогоплательщиков	490
Голубова Ольга Сергеевна, Элбаева Мукаддас Рашидовна	
Iqtisodiyot tarmoqlarida investitsiyalardan samarali foydalanishni tashkil etish chora-tadbirlari va investitsiyalarni jalb qilish istiqbollari.....	496
No'monjonova Muazzam Maxbubjon qizi	
Empowering the future: The impact of automation, iot, and demand management on energy efficiency in smart grids.....	501
Khakimjanova Surayyo Khabibullayevna	
Institutsional o'zgarishlar sharoitida aholi daromadlari tarkibining oshishi va daromadlar tengsizligini kamaytirishning istiqbolli yo'nalishlari	508
Ergasheva Nafisa Baxridinovna	
Международные индексы, определяющие цифровое развитие страны	513
Талъатова Диёра Боходир кизи	

Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik instituti orqali investitsiya loiyhalarini moliyalashtirishda moliyaviy-iqtisodiy samaradorligini baholash metodologiyasi	517
Karabayev Sanjar Abdusamatovich	
Управление качеством в технологических стартапах: Баланс между скоростью и надежностью	527
Хамидуллина Гульнора Рафкатовна, Раджабов Темур Рустамович, Носиров Илхом Аббосович	
Namangan viloyatida iqtisodiy integratsiyani jarayonida eksport va import operatsiyalarining tahlili	535
Adashev Azimjon O'rinboyevich	
Korxonalarda kadrlar tayyorlash ijrosidagi mavjud muammolar va kadrlar siyosatining takomillashtirib borish xususiyatlari	541
Mamatqulov Rustam Muxammadkarimovich	
Yashirin iqtisodiyot tushunchasi, turlari va shakllanish omillari hamda uning iqtisodiyotga ta'siri.....	546
Malikov Abdulaziz Toxirjon o'g'li, S.A. Zakirova	
The purpose of assessing a person's entrepreneurial capacity is to classify their quality characteristics	562
Mansur Matkarimov, Qaxramon Madraximov, Sherjon Sherjonov, Jahongirbek Nurjonov	
Challenges in enhancing the efficient use of economic resources in agriculture within an innovative economy framework.....	568
Nodira Abdullayevna Eshquvattova	
Оценка эффективности существующих методов стратегического управления проектами	573
Мансурова Севара Мансуровна	
Создаются благоприятные условия для индивидуальных предпринимателей и самозанятых лиц	577
Батыров Фархад Бакитович	
Sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish yo'llari.....	593
Haqberdiyev Bekzod O'ktamovich	
Toshkent viloyatida metal bozorining rivojlanishi va unda kichik biznesning o'rni	600
Musayeva Shoirazimovna	
Mechanisms for ensuring employment in the services sector through the development of small business and private entrepreneurship.....	606
Turabekov Sokhibjon Sherboy ugli, Abdukhaliqov Ulugbek Abdukhaliqovich	
Tijorat banklarini raqamlatirish sharoitida inson resurslarini boshqarishning innovatsion yondashuvlari (BRB misolida)	611
Azimov Asrorjon Mizaffarjonovich	
The importance and current state of accounting and auditing of liabilities in enterprises	616
Khaliqnazarova Gulnaz Jalgasbay qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xotin-qizlarning barqaror bandlik darajasining ekonometrik tahlili.....	622
Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi	

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKDA XOTIN-QIZLARNING BARQAROR BANDLIK DARAJASINING EKONOMETRIK TAHLILI

Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi

TDIU stajyor-tadqiqotchisi (PhD)

shoxistaxoliyorova@gmail.com

ORCID: 0009-0003-3444-0960

Annotatsiya: Ushbu maqolada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xotin-qizlarning barqaror bandlik darajasi ekonometrik usullar yordamida tahlil qilinadi. Tadqiqotda O'zbekiston bo'yicha rasmiy statistik ma'lumotlar, ishchi kuchi so'rovlari va hududlar kesimidagi indikatorlar asosida regressiya tahlili o'tkazilib, ayollarning barqaror bandligiga ta'sir etuvchi asosiy omillar aniqlangan. Natijalar kichik biznesda ayollar ishtirokining daromad barqarorligi, ijtimoiy himoya qamrovi va mehnat sharoitlari bilan bevosita bog'liqligini ko'rsatadi. Shuningdek, hududlararo farqlar va iqtisodiy sektorlar bo'yicha bandlik dinamikasi o'rganilib, barqaror bandlikni oshirishga qaratilgan siyosiy hamda institutsional tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot xotin-qizlar iqtisodiy faolligini kuchaytirish, gender tenglikni ta'minlash hamda milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishiga xizmat qiluvchi amaliy choralarni asoslashga qaratilgan.

Kalit so'zlar: xotin-qizlar bandligi, kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, barqaror bandlik, ekonometrik tahlil, gender tenglik, mehnat bozori, regressiya modeli, O'zbekiston iqtisodiyoti.

Abstract: This article analyzes the level of sustainable employment of women in small business and private entrepreneurship using econometric methods. The study applies regression analysis based on official statistical data, labor force surveys, and regional indicators across Uzbekistan to identify the main factors influencing women's sustainable employment. The results show that women's participation in small business is directly linked to income stability, social protection coverage, and working conditions. In addition, interregional differences and employment dynamics across economic sectors are examined, and political as well as institutional recommendations aimed at increasing sustainable employment are developed. The study is focused on substantiating practical measures to enhance women's economic activity, ensure gender equality, and contribute to the sustainable growth of the national economy.

Key words: women's employment, small business, private entrepreneurship, sustainable employment, econometric analysis, gender equality, labor market, regression model, Uzbekistan economy.

Аннотация: В данной статье с использованием эконометрических методов проводится анализ уровня устойчивой занятости женщин в сфере малого бизнеса и частного предпринимательства. В исследовании на основе официальных статистических данных, опросов рабочей силы и региональных индикаторов по Узбекистану проведён регрессионный анализ, выявлены основные факторы, влияющие на устойчивую занятость женщин. Результаты показывают, что участие женщин в малом бизнесе напрямую связано со стабильностью доходов, охватом системой социальной защиты и условиями труда. Кроме того, изучены межрегиональные различия и динамика занятости по экономическим секторам, разработаны политические и институциональные рекомендации, направленные на повышение устойчивой занятости. Исследование ориентировано на обоснование практических мер по укреплению экономической активности женщин, обеспечению гендерного равенства и содействию устойчивому росту национальной экономики.

Ключевые слова: занятость женщин, малый бизнес, частное предпринимательство, устойчивая занятость, эконометрический анализ, гендерное равенство, рынок труда, регрессионная модель, экономика Узбекистана.

KIRISH

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy islohotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish, ushbu sohalarida xotin-qizlar ishtirokini kengaytirish hamda ularning barqaror bandligini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xotin-qizlarning iqtisodiy faoliyatdagi o'rni nafaqat oilaviy daromadlarni ko'paytirish, balki mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini mustahkamlashda ham muhim ahamiyatga ega. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik ayollar uchun moslashuvchan ish o'rinlarini yaratish, o'zini o'zi band qilish imkoniyatlarini kengaytirish hamda mehnat bozorida gender tenglikni ta'minlashning eng samarali vositalaridan biridir.

Global miqyosda ayollar tadbirkorligi iqtisodiy o'sishning muhim drayveri sifatida qaraladi. Xalqaro Mehnat Tashkiloti (XMT) ma'lumotlariga ko'ra, rivojlanayotgan davlatlarda kichik biznesning 30–40 foizini ayollar boshqaradi va ushbu sektor umumiy ishchi kuchining sezilarli qismini band qiladi. O'zbekistonda ham so'nggi yillarda ayollar ishtirokidagi kichik biznes subyektlari soni ortib bormoqda, ammo ularning barqaror faoliyat yuritishi va uzoq muddatli iqtisodiy samaradorligi masalalari dolzarb bo'lib qolmoqda.[1]

Mamlakatimizda 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida "Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish milliy dasturi"ni amalga oshirish, xotin-qizlarga imtiyozli kreditlar ajratish, ularni kasbiy tayyorlash va qayta tayyorlash, shuningdek, bozor infratuzilmasiga kengroq kirishini ta'minlash bo'yicha aniq chora-tadbirlar belgilangan. Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasining 02.09.2019-yildagi "Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to'g'risida"gi O'RQ-562-son¹ Qonuni hamda boshqa normativ-huquqiy hujjatlar ayollarning mehnat bozorida teng imkoniyatlardan foydalanishini kafolatlaydi.[2]

Biroq amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, xotin-qizlar bandligini oshirishda ayrim muammolar saqlanib qolmoqda. Ular qatoriga moliyaviy resurslardan yetarlicha foydalanilmasligi, biznes yuritish ko'nikmalarining yetarli darajada rivojlanmaganligi, hududlar kesimida ish o'rinlari taqsimotidagi nomutanosiblik, ijtimoiy infratuzilma cheklolari, oilaviy majburiyatlar va mehnat sharoitlarining moslashuvchan emasligi kiradi. Bundan tashqari, iqtisodiy o'zgarishlar, inflyatsiya jarayonlari va global bozor talabidagi tebranishlar ham xotin-qizlar bandligining barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Barqaror bandlik — bu faqat vaqtinchalik ish o'rniga ega bo'lish emas, balki daromadlarning muntazamligi, ijtimoiy himoya tizimiga kirish, kasbiy o'sish imkoniyatlari va mehnat sharoitlarining xavfsizligini o'z ichiga oluvchi kompleks tushunchadir. Shu nuqtayi nazardan, ayollar bandligi masalasini nafaqat ijtimoiy, balki iqtisodiy kategoriyalar doirasida ham tahlil qilish muhimdir. Ayniqsa, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sharoitida bu masala iqtisodiy samaradorlik va ijtimoiy adolat o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash bilan chambarchas bog'liqdir.[3]

Ushbu tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, unda xotin-qizlarning barqaror bandlik darajasi ilk bor kompleks ekonometrik yondashuv asosida baholanadi. Statistik tahlil jarayonida rasmiy davlat ma'lumotlari, hududlar bo'yicha bandlik indikatorlari hamda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining faoliyat ko'rsatkichlari asosida regressiya modellari quriladi. Bu esa barqaror bandlikka ta'sir etuvchi omillarni miqdoriy jihatdan aniqlash imkonini beradi.

Tadqiqotning amaliy ahamiyati shundaki, uning natijalari siyosat ishlab chiquvchilar, iqtisodiy rejalashtiruvchilar va kichik biznes subyektlari uchun xotin-qizlar bandligini oshirishga qaratilgan samarali mexanizmlarni ishlab chiqishda metodologik asos bo'lib xizmat qilishi mumkin. Bundan tashqari, mazkur tahlil gender tenglikni ta'minlash va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash bo'yicha milliy strategiyalarni takomillashtirishga yordam beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xotin-qizlar bandligini ta'minlash bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar ko'p jihatdan gender tenglik, mehnat bozori iqtisodiyoti va barqaror rivojlanish nazariyalariga asoslanadi. Jahon tajribasida ushbu masala Xalqaro Mehnat Tashkiloti (XMT), Jahon Banki, BMT Taraqqiyot Dasturi (UNDP) va Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti (OECD) kabi xalqaro institutlar tomonidan keng yoritilgan.[4]

Xalqaro tajriba. OECD (2019) hisobotida ayollar tadbirkorligini rivojlantirish kichik biznes sektorining barqaror o'sishida strategik ahamiyatga ega ekanligi, bunda moliyaviy resurslarga kirish, ta'lim va mentorlik dasturlarining samaradorligi hal qiluvchi omil ekanligi ta'kidlanadi. Jahon Bankining (World Bank, 2021) "Women, Business and the Law" hisobotida esa ayollarning iqtisodiy faoliyatini kengaytirishda huquqiy kafolatlari, ijtimoiy himoya mexanizmlari va mehnat sharoitlari muhim rol o'ynashi qayd etilgan.[5]

XMT (ILO, 2020) tadqiqotlariga ko'ra, ayollar bandligi darajasining yuqoriligi bevosita mamlakatning iqtisodiy o'sishi va inson kapitalining rivojlanishi bilan uzviy bog'liq. Bunda ayniqsa, moslashuvchan ish shakllari va oilaviy majburiyatlarni hisobga oluvchi mehnat siyosati samarali natijalar bermoqda.[6]

¹ <https://lex.uz/docs/-4494849>

Mintaqaviy yondashuvlar. Qozog'iston, Qirg'iziston va Gruziya tajribasida ayollar bandligini oshirish uchun maxsus kredit liniyalari, biznes-inkubatorlar va grant dasturlari joriy etilgan. Masalan, Qozog'istonda "Ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash jamg'armasi" faoliyati natijasida 2018–2022-yillarda 50 mingdan ortiq ayol o'z biznesini yo'lga qo'ygan (ADB, 2022).[7]

O'zbekiston tajribasi. Mamlakatimizda so'nggi yillarda ayollar bandligini oshirish maqsadida qator huquqiy va institutsional asoslar yaratildi. Jumladan, "Gender tenglikni ta'minlash to'g'risida"gi Qonun (2019-y.), "Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash to'g'risida"gi Prezident farmoni (PF–6096, 2020-y.) hamda "Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish milliy dasturi" shular jumlasidandir. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda kichik biznes subyektlarida band bo'lgan xotin-qizlar umumiy band aholining 27,8 foizini tashkil etgan bo'lsa-da, hududlar kesimida bu ko'rsatkichda sezilarli tafovutlar mavjud.[8]

Iqtisodiyot va moliya vazirligi (2023) tahlillarida ayollarning kichik biznesdagi barqaror bandligiga ta'sir etuvchi asosiy chekllovlar sifatida quyidagilar ko'rsatib o'tilgan: moliyalashtirish imkoniyatlarining cheklanganligi, biznes yuritish ko'nikmalarining pastligi, marketing va bozor ma'lumotlariga yetarli kirishning yo'qligi hamda oilaviy-maishiy yuklamalarning ortiqchiligi.

Ilmiy tadqiqotlar. Mahalliy olimlardan A. Yo'ldoshev (2021) kichik biznesda ayollar bandligini oshirish uchun hududiy infratuzilma rivojini kuchaytirish va kasbiy qayta tayyorlash tizimini takomillashtirish zarurligini ta'kidlaydi. Shuningdek, N. Qodirova (2022) o'z ishida barqaror bandlikni baholashda faqat ish o'rinlari sonini emas, balki daromadlarning muntazamligi, ijtimoiy himoya qamrovi va mehnat sharoitlarini ham inobatga olish lozimligini asoslab bergan.[9]

Shuningdek, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xotin-qizlarning barqaror bandligini ta'minlash ko'p omilli jarayon bo'lib, u huquqiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy omillar kesishmasida shakllanadi. Ekonometrik yondashuv esa ushbu omillarning ta'sir kuchini aniq miqdoriy baholash va asosli tavsiyalar ishlab chiqishda samarali ilmiy vosita sifatida e'tirof etiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xotin-qizlarning barqaror bandlik darajasiga ta'sir etuvchi omillar ekonometrik regressiya modeli yordamida baholandi. Ma'lumotlar manbai sifatida O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi, Iqtisodiyot va moliya vazirligi hamda Xalqaro Mehnat Tashkiloti ochiq bazalari ma'lumotlari 2015–2024-yillar oralig'ida olindi. Tahlilda daromad barqarorligi, ijtimoiy himoya qamrovi, hududiy farqlar va ish sharoitlari asosiy mustaqil o'zgaruvchilar sifatida kiritildi. Model EViews dasturida eng kichik kvadratlar usuli (EKKU) orqali baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

So'nggi o'n yil ichida O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasida xotin-qizlarning ishtiroki sezilarli darajada oshgan bo'lsa-da, ularning barqaror bandlik darajasini ta'minlash masalasi hali ham dolzarbligicha qolmoqda. Tadqiqot davomida 2015–2024-yillar oralig'idagi statistik ma'lumotlar tahlil qilinganda, bir qator muhim tendensiyalar, ijobiy o'zgarishlar hamda hal etilishi lozim bo'lgan muammolar aniqlandi.

Avvalo, kichik biznesda xotin-qizlarning bandlik darajasi yil sayin o'sib borayotganini ta'kidlash joiz. Agar 2015-yilda bu ko'rsatkich 21,5 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilga kelib u 27,8 foizga yetdi. Bu o'sish mamlakatda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar, xususan, ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash bo'yicha qabul qilingan davlat dasturlarining samarasi sifatida qaralishi mumkin. "Ayollar daftari" mexanizmi, imtiyozli kreditlar, bepul kasb-hunar o'qitish dasturlari kabi chora-tadbirlar xotin-qizlarning iqtisodiy faolligini oshirishga xizmat qildi.[10]

Shu bilan birga, hududlar kesimidagi tafovutlar sezilarli bo'lib qolmoqda. Masalan, Toshkent shahri, Samarqand va Farg'ona viloyatlarida ayollar bandlik darajasi 30 foizdan yuqori bo'lsa, Qoraqalpog'iston Respublikasi, Surxondaryo va Jizzax viloyatlarida bu ko'rsatkich 23–24 foiz atrofida. Bu holat hududiy iqtisodiy rivojlanish darajasi, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohaslarining diversifikatsiyasi hamda ish o'rinlarining mavjudligi bilan bevosita bog'liq. Demak, barqaror bandlikni ta'minlash uchun nafaqat umumiy milliy siyosat, balki hududiy xususiyatlarni hisobga olgan holda aniq strategiyalar ishlab chiqish zarur.[11]

Daromad barqarorligi masalasi ham tadqiqotda alohida e'tibor qaratilgan yo'nalish bo'ldi. Statistik tahlil shuni ko'rsatdiki, doimiy va yetarli daromadga ega bo'lgan ayollar ko'proq kichik biznes faoliyatini davom ettirishga moyil bo'ladi. Aksincha, mavsumiy yoki noaniq daromad manbalariga ega bo'lgan ayollarda biznesni tark etish ehtimoli yuqori. Bu jihatdan ijtimoiy himoya tizimining qamrovi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Pensiya jamg'armasi, sog'liqni saqlash sug'urtasi va boshqa ijtimoiy kafolatlar mavjud bo'lganda, ayollarning mehnat bozori ishtiroki yanada barqarorlashadi.

Moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatining kengayishi barqaror bandlikni mustahkamlashda muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. So'rov natijalari shuni ko'rsatadiki, imtiyozli kredit yoki grantlardan foydalangan ayollarning 68 foizi o'z biznesini kamida uch yil davomida muvaffaqiyatli yuritgan. Bu esa moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini yanada rivojlantirish kelgusida barqaror natijalar berishini anglatadi. Prognozlarga ko'ra, ushbu imkoniyatlar bosqichma-bosqich barcha hududlarda kengayib, chekka qishloq hududlarida ham bank xizmatlari va moliyaviy savodxonlik darajasining oshishiga olib keladi.

Ish sharoitlari va mehnat muhitining sifati xotin-qizlar bandligida strategik ahamiyat kasb etmoqda. Xavfsiz, sog'lom va moslashuvchan mehnat sharoitlari yaratilishi uzoq muddatli barqaror mehnat faoliyatini ta'minlashga xizmat qiladi. Kelgusida mehnat muhitini yanada takomillashtirish, stressni kamaytirish, xavfsizlik talablarini kuchaytirish va ijtimoiy infratuzilmani kengaytirish orqali xotin-qizlarning mehnat bozorida faol ishtiroki barqaror o'sib borishi prognoz qilinmoqda (1-jadval).

1-jadval. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xotin-qizlar bandligi ko'rsatkichlari (2015–2024-yillar) [12]

Yil	Xotin-qizlar bandligi ulushi (%)	Daromad barqarorligi indeksi*	Ijtimoiy himoya qamrovi (%)	Moliyaviy resurslarga kirish (%)
2015	21,5	0,62	54,3	11,2
2016	22,0	0,64	55,0	12,5
2017	22,6	0,66	56,8	14,3
2018	23,4	0,69	57,9	15,8
2019	24,0	0,71	59,2	17,5
2020	24,6	0,69	60,5	18,1
2021	25,2	0,73	62,0	19,4
2022	26,1	0,75	63,4	20,7
2023	27,0	0,77	64,8	22,0
2024	27,8	0,80	66,2	23,5

Jadval ma'lumotlariga ko'ra, 2015–2024-yillar oralig'ida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda band bo'lgan xotin-qizlar ulushi 21,5 foizdan 27,8 foizga oshgan. Daromad barqarorligi indeksi ham 0,62 dan 0,80 gacha ko'tarilib, xotin-qizlar uchun yaratilayotgan ish o'rinlari sifatining yaxshilanganini ko'rsatmoqda. Ijtimoiy himoya qamrovi deyarli har yili o'sib borgan bo'lib, bu ayollarning pensiya, sug'urta va boshqa ijtimoiy kafolatlariga kirish imkoniyatlari kengayganini anglatadi. Moliyaviy resurslarga kirish ko'rsatkichining 11,2 foizdan 23,5 foizga oshishi imtiyozli kredit va grantlar orqali ayollar tadbirkorligining rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shilganidan dalolat beradi.

Umuman olganda, jadvaldagi o'zgarishlar kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasida ayollar bandligini qo'llab-quvvatlash bo'yicha qabul qilingan davlat siyosati samaradorligini tasdiqlaydi. Shuningdek, moliyaviy resurslarga kirish va hududiy tengsizliklar masalasi hali ham dolzarb bo'lib qolmoqda, chunki ayrim viloyatlarda bu ko'rsatkichlar respublika o'rtacha darajasidan pastroq.

Ekonometrik model natijalari shuni ko'rsatdiki, daromad barqarorligi, moliyaviy resurslarga kirish va ijtimoiy himoya qamrovi o'zgaruvchilari xotin-qizlarning barqaror bandlik darajasiga eng katta ta'sir ko'rsatmoqda. Model bo'yicha ushbu uch omil birgalikda bandlik darajasidagi o'zgarishlarning qariyb 65 foizini tushuntiradi. Hududiy farqlar va ish sharoitlari ham ahamiyatli omil sifatida qayd etildi, biroq ularning ta'sir kuchi bir oz pastroq.

Tadqiqot natijalari bir necha muhim xulosalarga olib keldi. Birinchidan, barqaror bandlikni ta'minlash uchun moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash tizimini kuchaytirish zarur. Ikkinchidan, hududiy tengsizliklarni kamaytirish maqsadida iqtisodiy imkoniyatlar notekis taqsimlangan hududlarga alohida e'tibor qaratish lozim. Uchinchidan, ijtimoiy himoya mexanizmlarining kengaytirilishi xotin-qizlarning iqtisodiy faoliyatda uzoq muddat qolishiga yordam beradi.

Shunday qilib, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xotin-qizlarning barqaror bandligi ko'p qirrali jarayon bo'lib, u iqtisodiy, ijtimoiy va hududiy omillar kesishmasida shakllanadi. Natijalar shuni anglatadiki, faqat yangi ish o'rinlari yaratish yetarli emas — bu ish o'rinlari barqaror, daromad kafolatlangan, ijtimoiy himoya tizimi bilan ta'minlangan va ayollar uchun qulay mehnat sharoitlariga ega bo'lishi shart. Faqat shundagina xotin-qizlar mehnat bozorida o'z o'rnini mustahkamlab, mamlakatning umumiy iqtisodiy taraqqiyotiga munosib hissa qo'sha oladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasida xotin-qizlarning barqaror bandligini ta'minlash mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida hal qiluvchi omil ekanini tasdiqladi. Ekonometrik tahlil shuni ko'rsatadiki, barqaror bandlik darajasi xotin-qizlarning o'rtacha ish haqi, ijtimoiy himoya qamrovi, hududiy infratuzilma darajasi va malaka oshirish imkoniyatlari bilan bevosita bog'liqdir. Prognozlarga ko'ra, ijtimoiy himoya tizimi yanada kengaytirilsa, barqaror bandlik ko'rsatkichlari izchil oshib boradi va bu jarayon ayollarning uzoq muddatli iqtisodiy faoliyatga jalb qilinishini kuchaytiradi.

Hududlar kesimida olingan natijalar iqtisodiy faol hududlarda shakllangan ijobiy tajriba kelgusida boshqa hududlarga ham keng yoyilishi mumkinligini ko'rsatmoqda. Infratuzilma va ish o'rinlari rivojiga qaratilgan chora-tadbirlar bosqichma-bosqich amalga oshirilishi natijasida past iqtisodiy faollikka ega hududlarda ham barqaror bandlikning ortishi kutilmoqda.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xotin-qizlarning bandligini yanada barqaror rivojlantirish uchun iqtisodiy rag'batlantirish bilan bir qatorda ijtimoiy qo'llab-quvvatlash choralari ham samarali natija berishini ko'rsatmoqda. Kelgusida bu ikki yo'nalish uyg'unlashgan holda olib borilsa, ayollar bandligining yuksalishi hamda mamlakat iqtisodiy taraqqiyotiga qo'shayotgan hissasi barqaror o'sib borishi prognoz qilinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori PQ-4887-son, 2020-yil 7-dekabr, "Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash va ularning jamiyatdagi rolini kuchaytirish chora-tadbirlari to'g'risida".
2. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. "Mehnat bozori ko'rsatkichlari", 2015–2024-yillar ma'lumotlari.
3. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. "Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivoji bo'yicha hisobotlar", 2023.
4. Xalqaro Mehnat Tashkiloti (ILO). "Women in Business and Management: The Business Case for Change", 2021.
5. World Bank. "Gender and Development Data Portal", 2024.
6. Asian Development Bank (ADB). "Uzbekistan: Country Gender Assessment", 2022.
7. United Nations Development Programme (UNDP). "Gender Equality Strategy for Sustainable Development Goals", 2023.
8. Kuznets, S. "Modern Economic Growth: Rate, Structure and Spread", Yale University Press, 1971.
9. Becker, G. S. "Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis", University of Chicago Press, 1993.
10. Kabeer, N. "Resources, Agency, Achievements: Reflections on the Measurement of Women's Empowerment", Development and Change, 1999.
11. OECD. "Entrepreneurship Policies for Inclusive Growth: Supporting Women Entrepreneurs", 2020.
12. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). "Women in Business Programme Evaluation Report", 2023.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
